

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns in a light beige color, framing the central text.

KĀRLIS SKALBE

A small, symmetrical decorative flourish with a central peak and two curved wings, positioned above the main title.

PĀSAKAS
PIEAUČUŠAJIEM

The logo for AVOTS, consisting of three parallel, slanted lines of increasing length from left to right, positioned above the word AVOTS.

AVOTS

BRĪNUMA VĀCELĪTE

7

CEĻŠ UZ PAVASARI

15

JŪRAS VĀRAVA

23

LABUMA MEKLĒTĀJS

35

LAIMES SALA

43

DVĒSEĻU MEŽS

49

MILZIS

57

MŪŽĪGAIS STUDENTS
UN VIŅA PASAKA

67

PAR NEIZDODAMO
DĀLDERI

79

PASAKA PAR VARA VĪRU

85

DIVI DRAUGI

91

PASAKA PAR ZELTA ĀBELI

103

PASAKU PŪĶIS

115

PĒDĒJAIS PRIEKŠ

127

SĒNOTĀJS

137

PĀRVĒRŠANĀS

143

Vecā ķēniņa dārzā bija daudz puķu,
bet viņš aplūkoja tās bez prieka.
To krāsas bija degoši sarkanas, raibas
un greznīgas.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns in a light beige color, framing the central text.

BRÎNUMA VĂCELÎTE

1928

Vecā ķēniņa dārzā bija daudz puķu, bet viņš aplūkoja tās bez prieka. To krāsas bija degoši sarkanas, raibas un greznīgas. Kad viņš gāja caur dārzu, tas lika acīm priekšā savu bālo, drebošo roku. Šis raibums viņu nogurdināja tāpat kā galma parādes. Viņam gribējās redzēt mazās lauku puķes, kuras auga viņa dzimtenes kalnos tā, kā Dievs tās bija sējis.

Un vēl viena vēlēšanās bija ķēniņam, par ko viņš domāja, kad sulainis lika zīda spilvenu uz krēsla, kur viņš taisījās apsēsties: viņam gribējās atlaisties pie zemes, nolikt galvu uz velēnas. Viss viņam bija apnicis, tik zeme viņu vēl vilka sev klāt.

Viņš gribēja braukt uz savu dzimteni jau pavasarī, kad bērziem plauka lapas, bet arvien viņu kaut kas aizkavēja.

Un, kad viņš devās ceļā, bērzu birzes uz pakalniem jau dega kā lāpas rudeņa ugunīs. Viņš brauca zelta kariatē, kura spoguļojās zilos ezeros un rāmos upes līkumos, kur norūsējušā zālē vēl ganījās govis, – lepns un bagāts kā rudens. Viņš ņēma līdzī trīs pūrus zelta naudas un visu ceļu nokaisīja ar dālderiem saviem uzticīgajiem pavalstniekiem par prieku. Bet sevī viņš glabāja maigas domas par savu bērnības draudzeni Maiju, kuru viņš gribēja apmeklēt dzimtenes ciemā.

Un te jau bija upe, mežs, kalnmala – atmiņā iesildītas vietas, zeme, kura vilka viņu sev klāt kā mātes klēpis.

Viņš atlaidās pakalnē, norūsējušās smilgās, un bāli, vēja izplūkāti, pusvītuši ziedi bailīgi un pazemīgi noraudzījās uz zelta puķēm, kas bija izšūtas uz ķēniņa svārkiem.

Jā, nu viņam likās, ka viņš ir par vēlu nācis.

Viņš neatrada arī vairs to sauli, kāda te viņam bija spīdējusi jaunībā. Kaunīgi, it kā nobēgdama tā slīdēja gar debess malu, un arī pēdējās puķes, kuras vēl nedroši turējās uz saviem kātiem, kā likās, nezināja, vai palikt vai aiziet. Iedzeltena, sērīga gaisma spīdēja pār rugainēm. Ķēniņa sirdi sažņaudza skumjas.

Viņam gribējās pastāvēt zem vecā bērza, kā to viņš bija darījis bērnībā, kad viņam bija kādas bēdas. Bet bērza vairs nebija. Viņš atrada tikai apdrupušu celmu, ap kuru auga jauni elkšņi. Viņš atsēdās uz tā, atspieda galvu uz rokas un domāja. Zaļa vardīte pielēca viņam klāt un raudzījās viņā izvelbtām acīm, it kā gribēdama redzēt, kāds izskatās ķēniņš. Kāds gliemezis, noliekdams zāles, lida viņam garām ar savu mājiņu uz muguras. Vecais ķēniņš kāpa atpakaļ karietē, kura tagad viņam bija tikpat patīkama kā gliemezim vāks.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text. The border is composed of repeating motifs of leaves, scrolls, and stylized flowers, creating a rich, textured frame.

KÄRLIS
SKALBE

Netīri dzeltenas sienas ar tumšiem logu
caurumiem un stīvi sasaluši zari raudzījās
Mūžīgā Studenta istabā.
Mūžīgais Students sēdēja pie galda un lasīja.
Viņš pacēla acis no grāmatas,
kad lapas no krēslas kļuva pelēkas.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns in a light beige color, framing the central text.

**MŪŽIĢAIS
STUDENTS
UN VIŅA
PAŠAKA**

1913

Netīri dzeltenas sienas ar tumšiem logu caurumiem un stīvi sasaluši zari raudzījās Mūžīgā Studenta istabā. Mūžīgais Students sēdēja pie galda un lasīja. Viņš pacēla acis no grāmatas, kad lapas no krēslas kļuva pelēkas. Nodilušais galdauts bez krāsas, plankumainās sienas, no kurām nāca mikla kaļķu smaka, logs, uz kura nebija nevienas puķes un kura pelēkās rūtis krēslojās tikai rāmja tumšais krusts, – viss izskatījās kails un nemīlīgs. Un Mūžīgais Students aizvēra acis. Kaut būtu ātrāk tumšs. Tad viņam nebūtu jāredz visi šie priekšmeti, kuri raudzījās viņā ar izmisumu, kā sevi pazaudējuši. Mūžīgais Students bija pieradis pie mēbelētu istabu gaudenības: viņš nebija vēl sēdējis uz krēsla, kurš nečikstētu, pie galda, kam būtu veselas visas četras kājas. Bet šovakar viņam gribējās visu to aizmirst, jo bija Ziemassvētku vakars. Un, kad viņš aizvēra acis, zaļš mirtes cers viegli atraisījās no viņa sapņiem, viņš skaidri redzēja to. Kautrie zari stiepās uz augšu un atgādināja eglīti. Kaut viņam būtu viens vienīgs mirtes zars vecā māla podā, viņš šovakar būtu laimīgs. Bet te nebija nevienas lietas, no kuras nāktu dzīva elpa. Un visā dzīvoklī nebija neviena dzīva cilvēka. Skolnieki pa svētku brīvdienām bija izbraukuši uz laukiem. Bija izbraukusi arī

saimniece. Kalpone bija aizgājusi kaut kur viesos un atstājusi viņam malku, ko krāsni iekurināt. Šīs baltās, svaigās pagales vēl varēja uzziedēt par liesmu. Viss cits bija pelni, kas klusi, bez elpas krita viņa dvēselē.

“Sejas, kādas sejas!” – šajās tukšajās sienās, kuras neatdzīvināja neviena glezna, Mūžīgam Studentam gribējās redzēt kādu no tām sejām, kuras viņam rādīja atmiņa. Viņš gribēja būt starp draugiem. Kur tos bija atrast?... Tas uzvilka mēteli un izgāja ārā. Auksts vējš viņu saņēma un nesa caur ielām. Dažas sasalušas lapas, nezin no kurienes cēlušās, viņam vēlās pa priekšu. Ziemassvētki bez sniega. Zeme kaila, kā dzīve bez sapņiem un cerībām. Un, apstādamies pie mirdzošiem logiem, kuros sārtas lelles turēja savās stīvajās rokās dažādas mantas, Mūžīgais Students gandrīz apskauda šīs lelles, pār kuru krāsotiem vaigiem lija tik daudz gaismas. Tad pats viņš sev likās vēl nožēlojamāks un nogriezās ēnās, no sevis slēpdamies. Bet ēnas sāka kustēties un nāca viņam līdzī. Viņš atskatījās un ieraudzīja sievieti tumšās, nonēsātās drānās. Dzelteni bāla seja vecā, caurumainā šallē pusnoliekta kaut ko lūdza. No nolaistiem plakstiņiem bira pūderis ielas luktura gaismā.

“Iesim!” viņa čukstēja.

Izbijies Mūžīgais Students skatījās šajā sejā

kā savā dvēselē, kura slēpa izmisumu zem nolaistiem plakstiņiem. Šīs lūpas bija iemācījušās netikli smaidīt, bet pusnoliektā seja lukturu gaismā izskatījās skumji pazemīga, kā sirds, kas visas savas vainas atzinusi.

“Kur tad mēs iesim, kad mums nav kur iet?” Mūžīgais Students teica un iespieda sievietei rokā naudas gabalu. Tad ātri nogriezās un aizgāja. Bet vēl vienmēr tam likās, ka, slēpdamās tumšos vārtos, ēna nāk tam līdzī. Viņš nezināja, kur griezties, kam pieķerties. Viņa paša ēna tam mina uz papēžiem. Vai tas var būt, ka vientuļš ceļa gājējs sāk runāt beidzot pats ar savu ēnu. Mūžīgais Students bija palicis tik viens šai vakarā.

Skrienot pa trepēm no stundas uz stundu, lasot kopā nabaga grašus, ar ko vilkt savu dzīvību nožēlojamā jumta istabā, kur aiz loga sapņu stundā grabinājās nemierīgs vējš un aiz sienas grauza žurkas, bija pagājusi viņa jaunība. Viņš bija pārgājis no priekšmeta uz priekšmetu, no fakultātes uz fakultāti un ar izmisumu jutis, ka ķer tikai dzirkstis nosalušiem pirkstiem un maldās pa dūmiem. Kaut kur bija liels ugunskurs – viņš juta to –, bet maldijās tam apkārt un ķēra tikai dzirkstis, dzirkstis...

Tā viņš bija skrējis, bet bija arvien vēl students, kamēr biedri ar labiem diplomiem

Ceļnieks izgāja ceļā. Viņš bija jauns,
puķes viņam bija aiz cepures.
Viņš bija jutis aicinājumu un gribēja uziet
to koku, kurā rītos uzlēca saule.

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns in a light beige color, framing the central text.

PĀRVĒRŠANĀS

1936

143

Ceļinieks izgāja ceļā. Viņš bija jauns, puķes viņam bija aiz cepures. Viņš bija jutis aicinājumu un gribēja uziet to koku, kurā rītos uzlēca saule. Pagāja dienas un gadi. Ceļinieks bija kļuvis vecs, to koku meklēdams. Reiz noguris un noputējis viņš nonāca upes malā, kur dzēra varavīksne. Tur stāvēja augstas egles. Viena no tām dega kā liesmās. Ikkatra adatiņa mirdzēja sārtā zeltā.

“Kāda savāda egle!” ceļinieks domāja un piegāja tai klāt. “Koks tā izskatās tikai ziedot vai mirstot.” Viņš sāka to aplūkot, nevarēdams iedomāties, ka tas ir meklētais. Pēc gariem gadiem un ilgām neveiksmēm viņš gandrīz jau bija aizmirsis, ko meklēja. Tad, zarus pašķirdama, viņam iznāca pretim kāda sieva ar starojošu vaigu un sniedza tam dimanta gredzenu: “Tā tava meklējuma alga. Šim gredzenam ir burvība. Kam viņš ir, tas var pārvērsties, par ko viņam tik.”

Sieva nozuda kā māns, arī kokā nodzisa brīnišķīgais sārtums, tikai gredzens mirdzēja ceļinieka rokā. Visas egles tagad izskatījās vienādas. Ceļinieks jutās it kā pievilies: tas bija reizē ieguvis un pazaudējis. Viņš gāja tālāk.

Tāpat kā agrāk ar ilgām viņš gaidīja katru jaunu rītu, it kā lielais noslēpums vēl būtu priekšā, un katra jauna vieta viņam darīja

prieku. Viņš bija ar saviem soļiem izmērojis pus pasaules, bet nekur tam negribējās palikt uz vietas, jo viņš bija ceļinieks, tam gribējās ritēt, ritēt no dienas dienā, tāpat kā dzīslās ritēja viņa asinis. Bet, kad viņš nonāca atkal savas dzimtenes kalnos, viņa soļi palika lēnāki un pēdas pašas lipa pie zemes. Viņam gribējās ieaugt zemē kā kokam, stiept saknes tās dziļumos, kuros bija apslēpti veldzējoši mīlas avoti.

Viņš bija dzimtenē. Lēzenos pakalnos starp dārziem un druvām gulēja pazemas mājas pelēkiem, nosūnojušiem jumtiem. Lejās, tumšu egļu lokā, it kā acis starp garām, melnām skropstām, spīguļoja dzidri ezeri. Sija vakars. No mājas uz māju skanēja suņu rejas kā melodiskas atbalsis. No pagalmiem nāca gaišas sieviešu balsis, tur apkopa vakara soli. Kā degoša pļava pār visām vakara debesīm uziedzēja saules riets. Sārtas, dzeltenas un zaļas puķu straumes kvēloja un dzisa, te aizlocīdamās kā platas, degošas upes, te saveldamās raibās grīstēs, it kā pa debesīm patlaban staigātu pļāvējs, kas ar savu izkapti bez trokšņa nogulda puķes vālos.

Lielā priekā ceļinieks pacēla rokas un vēlējās, kaut viņš kļūtu par koku, kas varētu apkampt debesis. Tai pašā brīdī viņš juta, ka viņa rokas top par zariem, kas stiepjas gar